

որօրոցի վրայ կանգնած, բարկացած չի համբերում, խփում է նրա երեսին, հրում օրօրոցի վրայից և առնում է օրօրոցը ուսին, որ երեսին ազատի: Գրա համար է, որ մօր անէծքը որդուն չի բռնում, իսկ հօր անէծքը, օ. դա մեծ բան է, վնջալն որդուն, որ հօր բարկութիւնը կը շարժի և հօր անէծքին կարժանանայ, հօր անէծքը անպատճառ կը բռնէ:

Կախ: Հին ժամանակ կաթ եփելիս՝ ինչքան որ վեր ելել, աւելացել է, սառչելիս էլ նոյնքան է մնացել, չի պակսել: Քայց մէկ անգամ մի պառաւ կաթ եփելիս՝ եռ եկած ժամանակ մօտը չի եղել, կաթը բարձրացել, մի քիչ թափուել է: Գրա վրայ պառաւը չի համբերել. բարկացած թքել է վրան: Գրանից է, որ հիմա կաթի «բէրէքէթը» կորել է, և եփ գալիս՝ աւելանում է, բայց սառչելիս՝ էլի պակսում է:

«Կախիւնը «եղէն դառն»»: Այս խօսքերը առածի տեղ են բանում. նշանակում է, որ ինչ չափով որ չափես, քեզ էլ այնպէս կը չափես: Աւանդութեամբ՝ իբր թէ Հին ժամանակ ծերացածներին կալաթով ձորն էին գցում: Մարդու մէկը երբ իր պառաւ մօրը կալաթն է դնում, որ ներքև դուրի, մայրը կալաթից ձայն է տալիս, թէ «որդիս, կալաթը քեզի պահէ»: Այդ խօսքերից որվին զգացում է, միտքը բացում և մօրն ազատում մահից:

VII. Եղանակի գուճակութիւններ

Նոր-որդու օրեր: Նոր տարու առաջին օրից մինչև 12, նախած թէ որ օրը ինչ եղանակ է, նրանց համապատասխան ամիսներն էլ այնպէս կանցնեն: Առաջին օրը՝ յունուարն է. 2-րդ՝ փետրուար և այլն. 12-րդ—վերջի ամիսն է: Այսպէս՝ թէ որ առաջի օրը պարզ լինի, առհասարակ ամիսն էլ պարզ կանցնի. թէ սր յունուարի 12-ին ձիւն գայ, գեկտեմբերն էլ ձիւնով կանցնի:

«Վարդաբէլէ»: Փետրուարի 18-24 սկսում է Հիւսիսային ու հարաւային քամիների կռիւր: Կռիւր տևում է մինչև փետրուարի 24 ի գիշերը, յաղթութիւնը այդ վերջի գիշերիցն է

կախուած, նայած թէ որ կողմի քամին է փչում: Գրանից է կախուած ամբողջ 40 օրերի եղանակը: Թէ որ վերջի գիշերուան քամին Հիւսիսիցն է, նշանակում է՝ էլի ամբողջ 40 օր, մինչև ապրիլի 5, ցուրտ ու ձմեռ սլիտի լինի: Հակառակը՝ Հարաւային քամին գարնան ու տաք օրերի նշան է համարուում: Գրան թուրքերէն բառով «վաղաբլի» (ժամանակի քամի) են ասում: Այդ բանը ամենքը գիտեն և շատերն էլ ընդունում են, բայց այնքան հետաքրքիր կերպով ոչ հսկում են, ոչ էլ հետևում քամուն, շատերը մտքին չեն պահում ամսաթիւր և մոռանում են հսկելը:

Իրանց ասելով Հայրենիքում, Անատոլիական ափերում, այդ բանին աւելի մեծ նշանակութիւն են տուել: Այնտեղ հովիւները վերջին գիշերը լատուկ հսկումներ են արել, իմանալու համար թէ քամին որ կողմից է փչում: Պատահել է որ երբեմն թոյլ փչած ժամանակ չէ իմացուել թէ որ կողմի քամին է: Գրա համար այդ գիշերը մինչև լոյս հովիւները չեն քնել. սարի գլխին մի ահագին խարոյկ վառելով՝ աշխատել են գտնել քամու ուղղութիւնը: Մեծ ուրախութիւն է եղել նրանց համար, թէ որ քամին Հարաւից է փչել («կըբլա»): Միւս օրուանից ճամպայ են ընկել՝ սարը (հայլա) գնալու, քանի որ նշանը նրանց ցոյց է տուել, որ ցրտից էլ վախ չկայ: Թէ որ հակառակը՝ քամին Հիւսիսից է եղել, 40 օր էլ տեղից չեն շարժուել, մնացել են ցածրերում՝ մինչև չարագուշակ օրերի լրանալը:

Մարտի 9: Այդ օրից է սկսում «կուկուն» կանչել: Գայլն էլ այդ օրը գնում է լողանալու: Թէ որ օրը պարզ լինի, կը ցամքի, թէ չէ՝ թաց կը մնայ: Գայլի ցամքուելուց ու թաց մնալուց, կամ ուրիշ խօսքով՝ այդ օրուան եղանակից է կախուած ամբողջ ամառուան վիճակը: Թէ որ այդ օրը պարզ լինի, ամառն էլ չոր-երաշտ կանցնի. իսկ թէ որ անձրևոտ՝ ամառն էլ անձրևով կանցնի:

Նշանէր 1. Կատուի աչքերը որ սևանան, պղտորուին, անձրև կը գայ:

2. Կատուն որ երեսը լուանայ, անձրև կը գայ:

3. «Ղիափները» (չախկալ) որ շատ կանչեն, անձրևը մօտիկ կը լինի:

4. Հաւը որ քթթուի, անձրև կը գայ:

5. Յերեկալ որ գորտը կրկուտ՝ անձրև կը լինի:

6. Զատ որ անձրևէ և «ղիափը» կանչէ՝ օգը պիտի բացուի:

7. Կատուն որ երեսը կրակին դարձնի, ցուրտ պիտի անէ:

8. Կատուի բերը թէ մեծ լինի, ցուրտ շատ կը լինի:

9. Լուսնի եղջիւրները թէ վեր դարձած լինին, այն ամիսը երաշտ կանցնի. իսկ թէ ներքև՝ անձրև շատ կը գայ:

10. Եօթը տարին մէկ անգամ լուսաստղը լետ է մնում, (առաւօտները ուշ է երևում և իր տեղում չի լինում). լետ մնացած տարին ձիւն քիչ կը գայ:

11. Ասում են թէ՛ որ տարին որ անտառում կաղին, շագանակ և առհասարակ վայրի պտուղներ շատ են լինում, այն տարին ձմեռը խիստ է լինում:

VIII. ԵՇԽԱՐԻՖ ԵՎ ԱՊԳԵՐ:

Աշխարհի բնու- Վրա: Է կանգնած: Աշխարհքի տակի հիմքը մի եզան վրայ է կանգնած: Եզը երբոր պառկի, աշխարհքը վրան պիտի քանդուի: Աստուած դրա համար մի ճանճ է դրել, որ եզան չորս կողմը տղտղում, ման է գալիս. թէ որ եզը պառկել ուզենայ, նրան պիտի կճէ: Եզը դրա վախից չի պառկում և աշխարհքը կանգնած մնում է:

Ասողներ էլ կան՝ թէ աշխարհքը կարմիր եզան «կօտեօշի» (եղջիւր) վրայ է կանգնած:

Էլի ասում են, թէ աշխարհքը գրկած պահում է մի մեծ ձուկ իր գլխով ու պոչով, որոնք իրարից շատ հեռու են: Գլուխը համարեա մի թիզ միայն հեռու է պոչից: Բերանը միշտ աշխատում է, որ պօչը կտրի, ուտի, բայց չի կարողանում: Որ ժամանակ որ պօչը կտրուի, աշխարհքը դուրս կը պրծնուի ու կը կործանուի:

Աշխարհի Վերջը: Վերջի երեք օրին օր ու գիշեր կրակէ անձրև պիտի գայ: